

Petőfi leghitelesebb arcképe.

Uti élmények Londonból Nápolyig.

Thornbury után angolból.

Minnie, az én kedves kis feleségem, és én, egy hónapja keltünk össze. Csak két napja, hogy visszatértünk nászutasunkról, Killarneyből. Én a Schwarzmoor és Laddock bankcég fiatalabbik főnöke valék, a Lombard-utcából, (az igazi neveket elhallgatom) és még négy napom volt élvezni való, menten az üzleti gondoktól. Igen boldog voltam kis lakásunkban, London délnyugati felében s édes semmittevésben bámultam a napfényben ragyogó s szállingozó sárga faleveleket; derült októberi reggel volt. Minnie mellettem ült egy galagonya-bokor alatt, a mi magától értetődik, mert másként nem lehettem volna oly igen boldog.

A kis Betsy, Minnie szobalánya, futott keresztül a kerten, kezében egy levelet tartva, melynek már külseje is baljóslatu volt.

Telegramm volt Mr. Schwarzmoortól. Csak a következő szavakat tartalmazta:

„Szükségünk van önre, hogy készpénzzel induljon a Kontinensre egy üzletet kezdeni. Nápolyi kölcson. Mióta ön elhagyott, nagy dolgok történtek. Sajnálom, hogy meg kellett szakítanom szabadságát. 6 óra 30 perczkor legyen a hivatalban; 9 óra 15 perczkor indulás a hirtől s Doverből az éjjeli hajón megy tovább.“

„El ment a fiu?“

„Nem a fiu hozta uram, hanem egy örege ur, a ki Dawsonékhoz ment. A hivatalos szolga eltávozott s ez az ur történetesen a mi házuk felé jött.“

„Kedves Herbert, ne menj, ne hagyj egyedül“ mondá Minnie, átkarolva s vállamra hajtva fejét. „Ne menj.“

„Mennem kell kedvesem. A czég ilyen esetekben nem bizik idegenekben. Aztán ugyis csak egy hétig leszek távol. Tíz percz mulva indulok, hogy 4 óra 20 perczkor a hivatalban lehessenek.“

*

„Ily fontos telegrammot nem lett volna szabad ismeretlen és meg nem bízható emberre bízni“ mondám ingerülten az állomásfőnöknek. „Ki volt az az öreg ember, ha szabad kérde-nem?“

„Ki volt az, Harvey?“ kérdé a főnök kissé bosszusan a kapustól.

„Egy igen tiszteletreméltó öreg ur, uram; Dawsonékhoz ment a versenyllovak istállóját megnézni. Neki is vannak ott lovai.“

„Ez az eset többé meg ne történjék, Mr. Jennings“ mondám, „különböben kénytelen leszek panaszt emelni. Száz forintért sem szerettem volna, hogy e telegramm elvesszen.“

Mr. Jennings morgott valamit, s meg-ránczigálta a telegrammot kihordó fiu

füleit. Ez ugy látszik, jó hatással volt reá — Jenningsre — mert lecsillapodott.

*

„Nagy aggodalomban voltunk“ mondá Mr. Schwarzmoor, a mint beléptem a bank társalgó szobájába, ugy három percz mulva. „Igen aggódtunk, nemde Goldrick?“

„Valóban“ mondá a kis csinosfejű őrök, „aggódtunk.“

Mr. Schwarzmoor körülbelől hatvan éves telt arcu öreg ur volt, sűrű fehér szemöldökkel s piros arcczal, szóval egy vérmes ember, különös sajátosságait egyesítette magán. Az üzletben ravasz, szigorú volt, kissé heves és pedans, de különben művelt, nyájas és megfontolt.

„Remélem kedves felesége egészséges. Valóban sajnálom, hogy félbe kellett szakítanom a mézes heteket, de nem segíthetek rajta, kedves barátom. Itt van a pénz ebben a két ládában, betakarva bórzsákba, hogy ugy nézzenek ki, mintha mustrák volnának benne. Betűs lakattal vannak elzárva s negyed milliót tartalmaznak aranyban. A nápolyi király lázadásától fél.“ (Ez három évvel a Garibaldi győzelmei előtt történt). „A pénzt Pagliavicini és Rossi uraknak fogja átadni Nápolyban, Toledo-utca 172. sz. alatt. Ezen szekrény, melynek fedelén fehér csillag van, Masinissa névre nyílik ki; a másik fekete csillagos a Cotopaxo névre. Felteszem, hogy nem felejtí el a neveket. Lyonban nyissa fel a szekrényeket, hogy nincsen-e valami bajuk. Senkinek ne beszéljen róluk. Ne barátkozzék senkivel az uton. Az egész dolog igen fontos.“

„Ugy fogok utazni, mondám „mint egy kereskedelmi ügynök.“

„Ne vegye zokon, hogy ismétlem figyelmeztetéseimet, Blamyre, de én már öreg vagyok s tudom, hogy mily veszélyes készpénzzel utazni. Ha az ön czéjja ismeretes lesz Párisban ma éjjel, akkor az ut Marseilleig oly veszélyes lesz önre nézve, mintha Toulon összes gályarabjai hajtóvadászatot rendeznének ön ellen. Nem kétkedem titoktartásában: csak ismétlem, legyen ova-tos. Természetesen, legyen ön felfegyverkezve!“

Szétnyitám kabátomat s megmutatám a mellényem alá rejtett övet, revolverrel benne. A mely harcziás kinézésre az öreg őrök ijedve huzódott vissza.

„Jól van“ mondá Mr. Schwarzmoor. „Hanem egy szemernyi esélyesség többet ér, mint öt revolvernek ötször öt golyója. Holnap Párisban marad ön elvégezni egy üzletet Lefebre és Desjeans czéggel, és éjjel 12 óra 15 perczkor indul Marseille felé és pénteken ott hajóra száll. Marseille-ben táviratot fog kapni tőlem, kész vannak a levelek, a Párisba szólók, Mr. Hargrave?“

„Rögtön kész lesz uram! Mr. Wickim most dolgozik rajtuk.“

*

Éjjélkor értem Doverbe s azonnal 4 hordárt fogadtam, a kik levigyék a pénzzel telt szekrényeket a révpart kölépcsőin a Calaisba induló hajóra. Az első baj nélkül a fődélzetre jutott; de midőn a másodikat vitték, az egyik ember elcsuszott s a vízbe bukott volna, ha meg nem fogja egy izmos indiai tiszt, a ki előttem ment feleségével, egy jó testalkotású, de egész közönséges kinézésű asszonnyal.

„Csak nyugodtan, fiam“ mondá. „Vájon mi van benne? Vasárunk, nemde?“

„Nem tudom, uram; hanem annyi bizonyos, hogy elég nehéz egy embert leütni a lábáról“, volt a durva felelet, miután szintén elég darabos modorban megköszönte a hordár a támogatást.

Ezek a lépcsők igen alkalmatlanok nehéz tárgyak elcipelésére“ mondá egy lekötelező hang mögöttem. „Ugy hiszem uram, látva az ön podgyászát, hogy ugyanegy foglalkozásunk van?“

A mint a fődélzetre értünk, körül-néztem. Azon egyén, a ki megszólított egy magas sovány, kissé zsidós arcu s hosszú, keskeny arcu férfi volt. Igen rövid, nem reá szabott kabátot, virágos mellényt, szűk nadrágot viselt; magas inggallérja s merev szétálló nyak-kendőcsokra volt.

Szóba álltam vele s mondám, hogy van szerencsém kereskedelmi ügynöknek lennem, s hogy azt gondolom, miszerint rossz éjszakánk lesz.

„Határozottan rossz lesz“ viszonzá; és én tanácslom önnek, hogy biztosítson egy fekhelyet a maga számára. A hajó, amint látom, meglehetősen telve van.“

Egyenesen ágyamhoz mentem s lefeküdtem egy órára; nemsokára felébredtem s körülnéztem. Az egyik kis asztalnál fél tuczat utas ült, köztük az öreg indiai és az én ó-divatu tanácsadóm. Palaczkosítottak s igen barátságosaknak látszóttak. Közéjük ültem s néhány megjegyzést tettem az éjszakai utazás kellemetlenségeiről.

„Jupiterre mondom, majdnem elviselhetetlen!“ mondá a jovialis őrnagy (névleg Baxter, mint később mondá); „oly fojtó itt a levegő, mintha a Pesawah vagy a forró Tinsangszél fujna; indítványozom, hogy menjünk hárman a fődélzetre egy kis friss levegőt színi! Feleségem igen szenved és nem lesz látható egész addig, mig parthoz nem érünk. Szakács! hozzon fel néhány palaczk sört.“

Midőn felértünk a fedélzetre, a legnagyobb meglepetésemre négy más, az enyémhez egészen hasonló, fehér és fekete csillagos szekrényt láttam, csak épen a jegy nem volt reá festve. Alig hittem szememnek, de tökéletesen ugy volt rajta bórzsák, betűs lakat, minden.

„Ezek az enyéimék, uram“, mondá

Mr. Levison (ügynökségem nevét a kapitánytól tudtam meg). „A Mackintosh-ház ügyében utazom. A ládák legjobb minőségű vizhatlan felöltőket tartalmaznak. A ház már negyven év óta használ ilyen ládákat. Egy kissé meg nem felelő ugyan, mert ezen jelzés rajta könnyen tévedést idézhet elő. Hanem az önéi sokkal nehezebbek, nemde? Valószínűleg gázkészülékek, vasuti székek, vágószerszámok vagy ilyesmi vannak benne?”

„Én hallgattam, vagy szórakozott feleletet adtam.

„Uram szóljt Mr. Levison“ én tanácslom önnek jövőre is, hogy az üzleti titkot mindig őrizze meg. Nem úgy vélekedik ön is, uram?”

Az őrnagy, miután e szavak hozzá voltak intézve, bizonyítólág mondá. „Jupiterre mondom, önnek igaza van! Mai nap nem lehet az ember elég óvatos. Valóban az egész világ csalni akar.”

„Amott vannak Calais lámpái! kiáltá valaki e perczen, s csakugyan egyenesen előttünk a sötét víz fölött megmegecsillant egy lámpának fénye.

Nem gondoltam többé társaimra. Párisban elváltunk: én mentem a magam útján s ők is a magukén. Az őrnagy Dromontba, Lyon mellett ment látogatába s onnan Marseillen át Alexandriába igyekezett. Mr. Levison szintén Marseille-be indult, mint én és az őrnagy, de nem ugyanazon vonattal, miután sok dolga volt Párisban.

Elvégeztem üzletemet a francia fővárosban s elmentem megtekinteni a Palais Royalt az ifjabb Lefebre kíséretében. Körülbelül 6 óra volt, midőn keresztezván a St.-Honoré-utcát, egy magas, zsidós kinézésű, fehér esőköpenybe burkolt alak haladt előttünk keresztül, kibem azonnal felismertem Mr. Levisont. Nyílt bérkocsiban ült s mellette volt mind a négy ládája. Köszöntem neki, de ő nem látszott azt észre venni.

„Hm! De furcsa, ki az?“ kérdé barátom valódi párisi megvetéssel.

„Utítársam volt az éjszaka a hajón“, mondám; ugyanekkor megpillantám az őrnagyot és feleségét, a mint az állomás felé igyekeztek.

„Átkozott egy város“ kiabálá az őrnagy, egészen hagymaszagu. Szeretném, ha az enyéim volna, hogy kimosathassam valamennyi házat; utálom, lelkemre mondom, utálom. Julia, kedvesem, itt van az én mult éjjeli kellemes utítársam. A mint látom, csakugyan kereskedelmi ügynök! Hanem ugy-e az üzlet mellett a látnivalókat sem mulasztja el megnézni! Helyesen, a börtét mindig megkapja az ember, de amazokat nem.”

„Persze! Hogyne?“ viszonzá Lefebre barátom s megrázta kezét, midőn elváltunk a derék őrnagytól. „Jó fiu — kicsit áradozó — nagyon is nyíltszívü, hanem biztosítom önt, hogy kitévő egy

tiszt lehet. Hanem azért reformálni kellene hadseregüket, vagy kicsuszik kezeikből India, mint egy marok homok, ön ért engem, uram.”

Éjfélkor ott állottam az állomáson, várva podgyászatot, midőn egy egyfogatu robogott elő, s egy angol ugrott ki belőle, kifogástalan francia nyelven kérdvén a kocsistól, hogy fel tud-e váltani egy ötfrankost. Levison volt; de nem láttam többé, mert egy tömeg toladott közénk.

Csak két más személylyel ültem a coupéban — mindkettő köpenyeg és kabáthalmazból állott — ugnéztek ki, mint két medve.

Nemsokára eltűntek Páris lámpái a szurokfekete sötétségben s én álomba merültem; álmodtam az én kedves kis feleségemről s otthonunkról. Ekkor hirtelen aggodás szorongatá lelkemet. Azt álmodtam, hogy elfeledém a szavakat, melyre a ládák kinyíltak. Az egész mythológiát, történelmet, földrajzot hiába vettem elő. Nápolyban voltam a Toledo-utca 172. számú házban a bank társalgó szobájában; egy csapat katona fenyegetett halállal, ha fel nem fedezem a szavakat, vagy meg nem mondom hová tevém a ládákat, mert valami ismeretlen okból elrejtém azokat. Ebben a pillanatban földrengés rázta meg a várost, tüzfolyam rohant el ablakunk alatt, a Vesuv kitért s a láva körül vett minket. Iszonyu lelki gyötrelmemben felkiáltottam — „Irgalmas egek, juttassátok eszembe a szavakat!“ s felébredtem.

„Dromont! Dromont! Tíz perc uraim“.

Félig megvakitva a rögtöni világosságtól támoogytam be az étterembe; egy csésze kávéért kértem, egyszerre három vagy négy fiatal angol turista ront be nagy zajjal, magukkal ragadván egy öreges megzavarhatatlan nyugalmu utazót. Megint csak Levison volt! Diadallal hozták be s pezsgőt parancsoltak.

„Igen, igen“ mondá az egyik, velünk kell tartania önnek öreg bajtárs. Három játszmat nyertünk, nemde, s a kártya önnél van, ha jól tudom. Jöjjön már s legyen kissé elevebb, öreg hálósapkás — éljen a cliquot — igyunk. Ne féljen, revancheot kap még mielőtt Lyonba érnénk“.

Levison jókedvüleg csevegett az utolsó játszmaról s ivott. Nehány perc mulva a fiatal emberek megitták pezsgőjüket s kimentek szivarozni. Abban a pillanatban észre vett engem Levison.

„No lám csak“ mondá „ki gondolta volna! Örvendek, hogy láthatom önt. Erre okvetlenül innunk kell egy pohár pezsgőt. Hé, kellner! ide egy palaczkot. Mar most nem bánom, ha messze is van Lyon; önnel kellemesen fog telni az idő. Igen fáraszt a fiatalok zajongása. Azon kívül nagyban is játszanak, a mit én elvből ellenzek“.

A pinczér rögtön hozta a pezsgőt s Levison kivette kezéből.

„Nem“, mondá „nem engedem soha, hogy más nyissa ki számomra az üveget“. Megfordult, hogy eltávolítsa a sodronyt; levette s megtölté poharamat, ekkor hirtelen egy vastag kéz nyult közénk szívelyes üdvözlettel, de oly ügyetlenül, hogy a palaczkot leverte s a poharat feldöntötte. Egyetlen csepp sem volt megmenthető. Az őrnagy volt, az ő megszokott széleskedésével.

„Jupiterre, uram, nagyon sajnálom. Engedjék meg, hogy másat hozathassak. Hogy vannak uraim? Nagyon örvendek, hogy megint találkozom önökkel. Julia a podgyásznál van. Egészen bizalmasak lehetünk egymáshoz. Több pezsgőt ide! Micsoda palaczk van itt Franciaországban? Roppant hitvány jószág! Juliának francia barátai elmentek hazulról Biarritzba, azt adva ürügyül, hogy elfelejtették a mi látogatásunkat, hat héttel ezelőtt voltak nálunk Londonban! Nem czudarság így felültetni az embert! Jupiterre, uram, a csengetyü szól. Menjünk mind egy kocsiba. A pezsgőt is visszük magunkkal“.

Levison, ugy látszott, kissé boszankodott ezen. „El kell válnom önöktől egy vagy két állomásig“ mondá. „Ezekkel a fiukkal kell mennem, hogy revancheot adjak nekik. Vagy husz guineamba kerül! Soha oly meggondolatlan nem voltam mióta utazom. Isten önnel őrnagy ur! isten önnel Mr. Blamyre!“

Csodálkoztam rajta, hogy ez a tiszteletreméltó öreg utítárs, a kinek ugy látszik épen nincs inyére a whist, tudja a nevemet; de egyszerre visszaemlékeztem, hogy valószínűleg a podgyászon látta meg.

A lámpák piros és zöld fénye, a kalauzok kiabálása közben, fel-fel villant egy sor jegenye s a külváros házsora; nemsokára ismét sűrű sötétség környezett.

Az őrnagyot kellemesnek és jó utítársnak találtam, azonban egészen a feleségének uralma alatt volt; ki nem fogyott a bungalowokról szóló s egyéb indiai történetekből, a melyeknek elmesélésében folyton félbe szakította Mrs. Baxter.

„Jupiterre, uram!“ mondá. „Szeretném eladni mindenemet és beállani kereskedelmi ügynöknek. Torkig vagyok Indiával, az embert előnti az epe, ha rágondol“.

Ugyan János, hogy mondhatysz olyat. Hiszen soha sem voltál beteg egész életedben, kivéve azt az egy napot; emlékszel reá!“

„Igaz, eddig kihuztam, Julia“, — mondá az őrnagy, hatalmas lélekzetet véve; „de az előléptetésnél mindig szerencsétlen ördög voltam — s más dolgokban sem valék éppen a szerencsefia. Ha lovat vettem, másnapra már megsántult; ha nem, akkor meg kitért a hámból s elragadt.“

A kis Jézus, Dűrex festménye után.

„No, no! János; kérlek, hagyd abba” — szólt közbe Mrs. Baxter, „vagy mindjárt megharagszom. Ily badarság! Az előléptetés nem marad el. Légy türelemmel, mint én; vedd egész nyugodtan a dolgot. Inkább vigyázzon a kalaptokra! Hol van a kardja? Ha én nem ügyelnék önre, a Suezig még a kabátját is elvesztené.”

A vonat megállott Charmontnál s betoppant Levison, fehér köpenyét karján, kezében pedig esernyőt s pálczát hozva.

„Nem játszom többé soha pointját egy aranyba” — kezdé előhuzva egy tuczat kártyát. „De ha önnek, az őrnagynak és Mrs. Baxternek tetszik, kész vagyok játszani pointját egy shillingbe. Emeljünk a partnerségért!”

Örömmel beleegyeztünk. Emeltünk. Én Mrs. Baxterrel voltam az őrnagy és Levison ellen. Majdnem minden játszmát megnyertünk. Levison nagyon óvatosan játszott, az őrnagy pedig beszélgetett, nevetett és e miatt mindig elfelejté, micsoda kártyák mentek ki.

Az idő lassan mult; az állomások egymásután váltakoztak; az őrnagy rendkívüli szerencséje a kártya kapásban (nem a kijátszásban) mulattatott bennünket; neveltünk Levison aggodalmaskodó pontosságán és a Mrs. Baxter fősvénységén; szóval elég kellemesen mulattunk volna. Én azonban mindezek dacára csak az arannyal telt ládákra gondoltam.

A játék mind érdektelenebbé, a beszélgetés pedig mind érdekesebbé vált. Levison higgadt és nyugodt maradt, de beszédes lett. Közlékenyebb lett az üzleti dolgokban is.

„Nem régen” ugymond „sok évi a tárgyra fordított tanulmányozás után felfedeztem azt a titkot, a mire a vizhatlan takaró gyárosok oly annyira vágyódnak; miképen lehet a test káros kigőzölgéseit kibocsátani, a nélkül, hogy az esőviz ugyanott behatolna. Ha visszetérek Londonba felajánlom titkotmat a Mackintosh cégnek tizezer fontért, ha visszautasítanak, Párisban nyitok egy boltot s az új gyártmányt elnevezem Magentoshnak, a császárnak Olaszországban nyert csatája után iránta való tiszteletből; letelepszem s szerzek vagy egy milliót — ez az én tervem!”

„Igazi üzleti hang” mondá az őrnagy csodálkozva.

„Ah, barátom” szakítá félbe felesége, a ki mindig készen állott férje szavaira megjegyzést tenni, „ha önnek csak tized annyi esze és életre valósága volna, mint Mrs. Levisonnak, azóta már rég ezredes lehetne.

Mrs. Levison átvitte a beszélgetést a lakatokra.

„Én mindig betü-lakatot használok” mondá. A két talismán szóm Furlurette és Papagayo — a két nevet egy régi francia bohózatban hallottam — ki

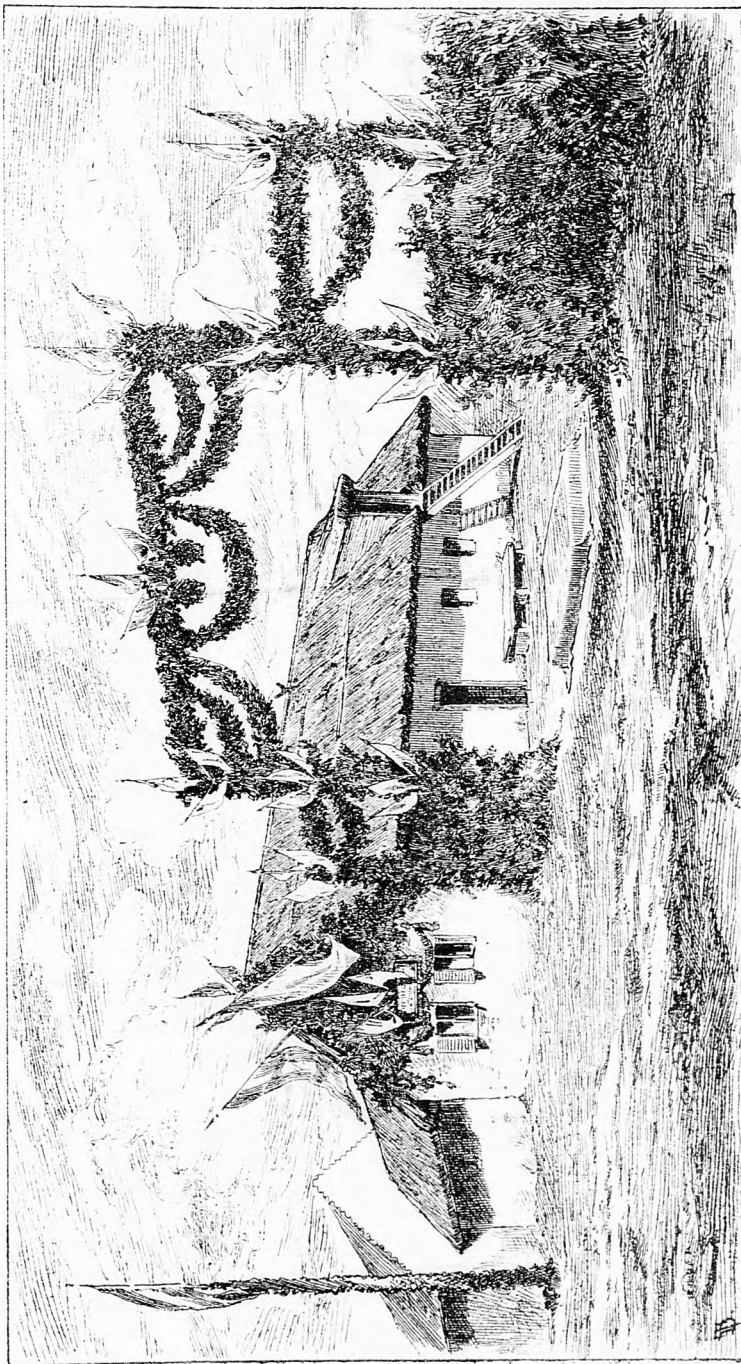
sejtené ezeket? A legfurfangosabb tolvajnak is hét órai munkát adna megnyitni e lakatokat. Nemde ön is biztosnak tartja a betü-lakatokat, uram?” S felém fordult.

Szárazon viszonzám neki, igaza van, s rögtön kérdém, hogy hány órakor ér a vonat Lyonba.

„4 óra 80 perczkor lesziünk Lyonba”

egészen babonás vagyok s érzem, hogy mielőtt Marseille-be érénk, még valami bajunk lesz. Mily gyorsan megyünk! Nézze csak, hogy hányódik a kocsii ide-oda!”

Öntudatlanul idegessé lettem, de elrejtém. Talán ez az őrnagy valami zsebmetsző s valami terve van ellenem? De nem; telt veres arcza. vilá-

PETOFI szülőháza Kis-Körösön. Dörre Tivadar rajza.

felelé az őrnagy; „most még csak öt perczezel mult 4 óra. Nem tudom honnét, de előérzetem van, hogy baleset fog történni velünk. Én mindig ugy vagyok. Mikor tigris vadászatra mentem, mindig az én elefantom volt a legostobább állat. Ha valami egézségtelen, rossz vidékre kellett küldeni csapatot, az a csapat az enyém volt. Már

gos, őszinte szemei megczáfolták ezen gyanut.

„Esztelenség, legyen nyugodt; ön mindig elrontja a legkellemesebb utazást is”, mondá felesége, alvásra helyezkedvén el. Ekkor Levison mesélni kezdett az ő fiatalabb koráról; hogyan utazgatott ő, még negyedik György idejében egy inggallér gyáros ügyeiben.

S a régi viselet dicséretében majdnem ékesen szólóvá lett.

„A gyalázatos radicalisok letaszíták őt a trónról, a kit méltán neveztek Európa legelső gentleman-jének. Én tisztelen az ő emlékét. Igen élces volt s megérté a tréfát; pazarul bőkezű volt s lenézte a takéroskodó nemzetgazdászatot. Kitünően öltözködött és valóban nagyszerűen is nézett ki; szóval minden ízében valódi gentleman volt a mostani kor ronda és gyalázatos. Mikor én fiatal voltam, egy uri ember sem ment utra legalább két tuczat inggallér, négy füző s azon vas nélkül, mely a nyakkendő két végét simává szokta tenni. Akkor, nem kevesebb mint tizennyolcz módja volt a nyakkötésének. volt: a Diana csokor, az Anglaise csokor, a Gordien csokor, aztán a —“

A vonat egyet zökkent, lassudott s megállott.

Az őrnagy kidugta fejét az ablakon s megszólított egy ott ácsorgó őr:

„Hol vagyunk?“

„Husz mértföldre Lyontól — Fort Rougeban, uram.“

„Mi a baj? Valami baj van?“

Egy angol szó felelt rá a legközelebbi ablakból:

„Azt mondják, egy kerék tört el. Két óráig várni fogunk s a podgyászunkat át fogják rakni.“

„Jóságos egerek!“ kiáltám; nem tudván visszatartani magam.

Levison kidugta fejét az ablakon. „Csakugyan igaz,“ mondá visszahúzódva „azt mondják két óráig várunk. Unalmas dolog az igaz, de megtörténik az uton; vegyük nyugodtan. Iszunk kávét vagy egyéb melegítő italt. Vigyáznunk kell a podgyászainkra is; vagy ha Mrs. Blamyre-nak tetszik, ő megy rendelni levest és én felügyelek az övére is. De, nini, mi az a mi ott csillog az állomás lámpáiban? Héj, uram!“ szólitá meg a zsandárt, ki az őrnagy látára tisztelgett, „mi jön amott az állomás felé?“

„Uram“ felelé a zsandár „az egy csapat chasseur; Chalonba mennek s véletlenül az állomásnál voltak; az állomás főnök kérelmére felügyelnék a podgyász kocsiira az átrakodásnál. Egy utas sem mehet oda közel, mert értékes dolgok vannak a vonaton.“

Levison köpött egyet s morogva szitkozódott: — Ez is csak francia vaspályán történhetik meg.

„Jupiterre, uram, látott ön valaha oly otromba kocsi?“ kiálta fel az őrnagy, rámutatva két paraszt szekérre, melyek mindenikét négy erős ló huzta s egy sövény kerítés mögött az állomás felé igyekezett; mi ugyanis az első váltónál állottunk, néhány száz yardnyira. Fort-Rouge első házaitól.

Levison és én megpróbáltuk podgyászainkhoz jutni, de a katonák mereven visszautasítottak. Némileg megnyugta-

tatott azon körülmény, hogy láttam podgyászom átvitelét óvatosan eszközölve, bár káromkottak annak sulya miatt. De nem láttam semmiféle állami pénzeket, a mit meg is mondtam az őrnagynak.

„Oh, a francziák elmések“ viszonzá „igen elmések. Meglehet, hogy csak egy kis doboz van itt a császárnő ékszerivel; de még sem szeretnék, ha elveszne az éjjeli zür-zavarban.“

Most egyszerre egy éles, átható fütty lett hallható, mintegy jeladásul. A lovak az említett két szekérben elkezdtek vágatni s eltűntek.

„Vademberek, uram; valódi barbárok“ kiálta fel az őrnagy; „nem tudják használni a vasutat, pedig mi adtuk azt nekik.“

„De őrnagy!“ szakítá félbe felesége szigorú feddő hangon, „hallgassa el gondolatait ily sok ember előtt, s emlékezzék meg arról, hogy ön tiszt és es nemes ember.“

Az őrnagy kezeit dörzsölte s hahotázva kaczagott.

„Átkozott csomag“, kiálta Levison „nem tudják átszállítani katonák nélkül; hogy ezeknek mindenütt ott kell lenniök!“

„No, ezek az elővigyázati intézkedések néha hasznosak, uram“, mondá Mrs. Baxter; „Franciaországban — nagyon különös emberek vannak. Az ember nem tudja, hogy nem megszökött fegyencze-e az, kivel egy asztalnál ebédelt. Hiszen ön emlékszik a három év előtti esetre Cairoban, ugye őrnagy?“

„Cairo, kedvesem, nincs Franciaországban.“

„Tudom őrnagy! De a hotel francia volt s ez ugyanaz“, mondá Mrs. Baxter élesen.

„Én aludni fogok, uraim. Lelkemre, fáradt vagyok“, mondá az őrnagy, miután vonatunk három órai késedelem után ismét elindult. „A legközelebbi baleset valószínűleg majd csak hajótörés lesz.“

„Őrnagy, ön gonosz ember, nem fél a gondviseléstől“, feddé meg neje.

Levison megint az uralkodó hercezegyémántos vállbojtjait kezdé dicsérni és az utánozhatlan nyakkendőket; lassankint Levison szavai mind ritkábbakká váltak s alig hallottam valamit belőlük, a kerekek kattogása s egyhangu moraja álomba merítették.

Almom megint nehéz és rossz volt. Azt képzeltem, hogy Cairoban vagyok egy egyenes, szűk s komor kinézésű utcában; mellettem tevék tolongtak és fekete rabszolgák haladtak el fenyegetőleg nézve reám, a levegő nehéz pézsma illatu volt és az ablakok rácsai mögül fátyolozott arcok kacsingattak rám. Hirtelen egy rózsza esett lábaim elé. Felnéztem s Minniemnek arca mosolygott felém egy virágváza mellett, de szemei nagyok fénylők és feketék

voltak, mint egy antilopéi. Abban a pillanatban négy Mameluk tünt fel az utca végén, a kik vágatva s kivont karddal rohantak reám. Megrémültem s csak a betü-lakatom talismán szavában helyezém minden reményemet. Már majdnem a lovak lábai alatt voltam. Ekkor nagy erőlködéssel elkiáltom magam, „Cotopaxo! Cotopaxo! Durva rázás ébresztett fel. Az őrnagy volt, a ki gorombán, de komolyan nézett rám.

„Miért beszél ön álmában?“ mondá „miket motyogott itt? Az rossz szokás. Itt vagyunk a reggeliző állomáson.

„Miről beszéltem álmomban?“ Kérdém rosztul palástolt izgatottsággal.

„Valami idegen szót“, felelé az őrnagy.

„Tán görög szót“ mondá Levison; „de én nem hallottam.“

Elértük Marseillet. Igen örvendtem, hogy láthatom mandola fáit és fehér villáit. Biztosabbnak éreztem magamat és kincsemet a hajó fedélzetén. Nem vagyok gyanakodó természetű, de feltűnt, a Lyontól Marseilleig tartó utazás alatt egyszer sem alhattam el, a nélkül, hogy vagy az őrnagy, vagy a feleségének szeme rajtam ne lett volna. Levison az egész ut alatt folyton aludt. Mindnyájan hallgatagok, majdnem mogorvák voltunk. Most egyszerre felderültünk.

„Hotel Londres! Hotel Univers! Hotel Imperial!“ kiabálák a bérszolgák, a mint körül álltuk podgyászunkat, hogy vigyázzunk rájuk.

„Menjünk a Hotel Imperialba“, mondá az őrnagy; „ez a legjobb vendéglő.“

Egy felszeme, mogorva, töpörödött bérszolga ugrott felénk.

„Hotel Imperial! Én vagyok a Hotel Imperial; nincs egy szoba sem üres; becsületesemre nincs!“

„Várjon csak! A gőzössel nem történt valami baleset?“

„A gőzössel, — de igen — a katalanja megrepedt; nem fog elindulni csak éjfél után 20 perczczel.“

„Nos hát hová megyünk?“ kérdém én s mosolyogtam három társam sápadt arca felett. „Utazásunk úgy látszik nem nagyon szerencsés. Majd megvizsgálódunk az ebédnél. Én még egy táviratot adok fel, fényolcztól egészen szabad leszek.“

„Én ajánlok önnek egy kicsiny, de csinos és kényelmes Hotelt közel a kikötőhöz; mondá Levison. „A Hotel des Etrangerst.“

„Piszkos istálló az — és mégis drága!“ kiálta fel az őrnagy, azt állítván, hogy ő már volt ezen hotelben.

Mr. Levison a vállait vonogatta és szokott lassúságával mondá: „Uram a vendéglő új kezekben van, másképp nem ajánlottam volna; ha akar lát mehet máshová.“

„Uram“ viszonzá az őrnagy, s megemelé széles karimájú fehér kalapját, „bocsánatot kérek; erről nem volt tudomásom.“

„Akkor hát ne is szóljunk tovább e tárgyáról.“

„Őrnagy, ön nagyon heves egy természetű ember“, voltak Mrs. Baxter utolsó szavai, a mint együtt elhajtottunk.

A mint beléptünk egy csupasz, feldiszítetlen szalonba, melynek egyik felében egy piszkos billiard asztal, másik felében pedig az ebédlő asztal volt, az őrnagy így szólt hozzám: „En megyek és megmosakszom s felöltözöm, hogy színházba mehessek, aztán kószalok egy kicsit, mialatt ön táviratoz. Julia, menj föl és nézd meg a szobákat.“

„Oh mily rabszolgák a szegény aszszonyok!“ sóhajtá Mrs. Baxter s kiment.

„És én“, szolt Levison, lerakván lábzsákját, „kimegyek s valami üzletet próbálok csinálni, mielőtt a boltokat bezárnák. Vannak itten ügynökeink.“

„Csak két két-ágyas szoba van“, jelenté az egyszemű szolgál, a ki a podgyászra vigyázott.

„Nem tesz semmit“, mondá Levison, készségesen s némileg bosszankodva, hogy ez nekünk nem tetszik. „Barátom elmegy az éjjeli hajóval; nem alszik itt. Podgyászát felviheti az én szobámba, ő magához veheti a kulcsot, mert esetleg hamarabb haza jön, mint én.“

„Akkor hát rendben vagyunk“, szolt az őrnagy. „Isten önökkel uraim!“

A mint a táviró hivatalba léptem, egy telegramm várt reám Londonból. Meglepetéssre és rémületemre csak e néhány szó volt benne;

„Ön nagy veszélyben van. Egy percig se várjon a parton. Cselszövény készült ön ellen. Kérjen rendőröket a prefect-től.“

Ez az őrnagy lesz, s én kezeiben voltam! Az ő durva szívessége tehát csak esel volt. S most már talán el is rabolta a pénzes ládákat. Visszatávratoztam:

„Marseilleben vagyok. Eddig minden rendben van.“

Arra gondolva, hogy ha kirabolnak, házunk tönkre van téve, s az én kedves Minniem szükölködni fog, rohauva mentem a hotel felé, mely a kikötő mellett egy szük utcában feküdt. A mint befordulok ezen utcába, egy ember rohan elő a legközelebbi kapu alól s megragadja kezemet. Az egyik pinczér volt. Lihegve hadarta francziául: Nyugodtan, nyugodtan, uram! Baxter őrnagy ur aggódva várja önt a salonban. Nincs vesztegetni való idő.“

Siettem, s a szalonba rontottam. Ott volt az őrnagy fel s alá sétálva izgatottságában; neje az ablakon nézett ki aggódva. Mindkettő magaviselete egész megváltozott. Az őrnagy mihelyt meglátott, hozzám sietett. „En titkos rendőr vagyok, a nevem Arnott“, mondá. „Levison pedig egy híres tolvaj. E pillanatban ő szobájában van s

az ön szekrényét feszíti fel. Önnek segítnie kell engem, hogy elcsiphessem. Ismerem szokását s most sakk-mattá teszem. De szükségem van önre is a megfogásnál. Julia, csinálj brandyt, mig én és Mr. Blamyre elvégezzük dolgunkat. Van-e önnek revolvere, Mr. Blamyre, ha harcra kerül a dolog? En jobb szeretem ezt.“ S kihuzott zsebéből egy csonttört.

„A szobában hagytam a revolvert“, mondám alig hallhatólag.

„Az baj; hanem hát talán nem fog eltalálni izgatottságában. Valószínűleg nem is gondol reá. Vigyázzon reám, egyszerre rohanunk az ajtónak. Ezek a külföldi záruk nem erősek. A 15. sz. az ő szobája. Csendesesen!“

Az ajtóhoz mentünk. Egy pillanatig hallgatództunk. Hallottuk az arany csengését egy zsákbán. Azután csendes nevetést, a mint Levison kaczagott az álmomban kiejtett szó fölött. „Cotapaxo! — ha! ha!“

Az őrnagy intett s az ajtónak rohanunk. Elhasadt, betört. Levison revolverrel kezében a nyitott szekrényben állott, bokáig az aranyban. Már megtöltött egy bányász tüszőt, a mely melle körül volt és egy zsákot, a mely vállán lógott. Egy vászon zacskó félig telve feküdt a földön és a mint kinyitotta az ablak reteszt, hogy ledobja a zacskót, valódi arany eső ömlött ki belőle. Egy szót sem szolt. Az ablakhoz kötél volt erősítve, mintha leakart volna rajta ereszkedni, vagy a zacskókat az utcára lebocsátani. Füttentett egyet s azonnal koczik robogása lett hallható.

„Zsivány! Akasztófa-virág! Ismerlek“ kiáltá az őrnagy. Vén tolvaj, most megfogtalak“

Levison felelete az volt, hogy felhuzta a revolvert; véletlenül nem volt kinyitva. Elfelelte a lánczot kiakasztani.

„Átkozott dög, be van zárva. Szerencséje, Bobby, mondá nyugodtan. Hirtelen az őrnagy felé sujtotta s a nyitott ablakon át leugrott.

Utána ugrottam — földszinti szoba volt — egy nagyot ordítva. Arnott visszamaradt a pénzt őrizni.

Egy pillanat mulva egy egész sereg katona, tengerész, hordár és csavargó üldözte a szerencsétlent vad sivitással és ujjongatással, s miután a lámpákat már kezdék gyújtogatni, folyton nyomában jártak, bár a partot előzőnlő sokaság közt úgy csavargott erre-amarra, mint a nyul. Száz száz fujta rá lehelletét, száz kéz nyult ki utána hogy megfogja; az egyiknek kezéből kiragadta magát és a másikéba esett; a harmadikon keresztül ugrott; egy zuáv már egészen megfogta, mikor lába egyszerre megakadt egy vasgyűrűben s hanyatt homlok zuhant a vízbe. Egy kiáltás volt hallható, egy loccsanás és eltűnt a vízben, nem messze

azon helytől hol egy lámpa állott s világítá meg a vizet. Leszaladtam a legközelebbi lépcsőn s megvártam, mig megjönnek a csendőrök a csónakkal, hogy kihalásszák testét.

„Ezek a vén tolvajok ravasz rókák. Emlékszem erre az emberre még Toulonból. Tudom, hogy meg van bélyegezve, megismertem arcát azonnal. Lebukott a víz alá, s most valamelyik bárkában rejtőzik. Soha sem fogja azt többé látni“, mondá egy öreg csendőr, a ki a csónakba vett engem.

„De igen fogjuk, mert itt van!“ kiáltá a második, lehajlott és egy testet huzott ki a vízből hajánál fogva.

„Oh, ő ravasz ficzko volt“, szolt egy hang a mögöttünk evező csónakból. Arnott volt. „Láthatja, uram, mennyire rászédte önt. A pénz rendben van: Julia ügyel rá. Sokszor mondtam, hogy a napokban megfogatja magát az öreg. Megátalkodott egy ficzko volt Inkább elvágta volna az ön nyakát, mikor aludott, mintsem a pénzt elereszse. Hancem én nyomán voltam. Nem ismert meg. Már hosszab idő óta ez az első fogásom ilyenmü gazemberekben. Ki is törülöm a jegyzőkönyvemből. Jertek, hozzátok a testet a partra. El kell szednünk a pénzt a mi nála van; még jó, hogy annyi volt nála — legalább lehuzta őt a fenekére.“

Még a halálbani tisztelteméltónak tünt fel hosszukás sápadt arca.

Arnott aztán, mikor visszatértünk a hotelbe, elbeszélte mindent s én köszönetet mondtam nekik. (Mrs. Baxter is titkos rendőr volt.) Azon az éjszakán, midőn elindultam, ő parancsot kapott engem követni és Levisonra ügyelni. Üzlettársaimmal már nem volt ideje beszélni. A vonat gépésze összebeszélte Levisonnal, hogy géptörést idézzen elő Fort-Rouge-nál, a hol Levison szekerekkel fog várni, hogy az éjjeli setéségben és zür-zavarban elvihessék podgyászomat, még ha szükséges gyilkosság árán is! Ezt a tervet Arnott ugy hiúsítá meg, hogy Párisból táviratozott Lyonba katonákért az állomás őrzése végett. A pezsgőben, melylyel kínál, mákony volt. Levison nem volt az az ember, a ki az első kísérlet után feladta volna a játékot. Szerencsétlen aggodalmam álmomban a lakatot felnyitó egyik szó birtokába juttatá őt. Ha ez sikerült volna neki a gőzösnek véletlen, de biztosan előkészített törése következett volna be.

Még azon éjszaka, hála Arnottnak, elhagytam Marseillet a nélkül, hogy egy darabb pénz is hiányzott volna. Az utazás sikeres volt. A kölcsön igen kedvező feltételek mellett kötött meg. Házunk virágozik azóta; Minnie és én boldogan élünk és — szaporodunk.

Katona Lajos.

Küzdelemben.

Éjszaka van. Egyedül bandukolok a szűk sikátoron lakásom felé. Utamat csupán egy gázlámpa halavány fénye világítja meg, de koromsötétben is haza találnék. Hiszen minden nap ugyanezt az utat taposom, a mint hazulról a dohos munkásszobába s onnan visszamegyek. Az éjszakai félhomály szomorú érzéseket ébreszt föl bennem. A visszaemlékezés édes örömeit besötétíti a szomorúság fellege. Érzem, hogy száműzve vagyok az otthon paradicsomából hosszú időre, talán örökre. Nem mosolyog rám többé az anyai szeretet jószágos melege, sem a rokonok és ismerősök nyájas üdvözlése. Sorsom idevetett a küzdelem színterére, a csalódások és keserőségek ösvényébe. Oh, mert egészen más ez a világ itt körülöttem, mint a minőnek ifjúságom álmai varázsolták elém. Idegen földön, idegen légkörben vagyok. A kör, a melyben éjszakai munkámat robotolom, nem érti meg törekvéseimet. A köznapit élet harcosait nem hevítik merész ideálok; nem üzik vészes szenvedélyek. A jólét egyszerű élvezete többet ér nekik minden dicsőségnél, minden ragyogásnál. De az én lelkemben ott ég a lelkese-dés lángja, a dicsőség után való vágyakodás tüze! Elhagyatottságomban is úgy érzem, hogy az önbizalom ereje és a munka diadalra fog vezetni. De vajjon lesz-e erőm odáig? Ki bírja-e lelkem egy hosszú küzdelem fáradságait? Nem fog-e szárnyaszegetten a földön vonaglan? Oh boldogtalan én, a ki áhitom a dicsőséget! A ki nem elégszem meg azzal, a mit a gyarló köznapiasság elémbe halmoz; a ki a jövő téveteget sivatagán csalfa délibábokat kerget! Boldogok azok, a kik nem törnek magasra. Mit is ér a dicsőség, melynek lángjai közt a szív elhamvad egyedülvalóságában? Mert bár koszoruzza a hírnév babéra homlokomat, az otthon boldogító nyugalmát aligha élvezem többé. Messze vagyok azoktól, a kiket szeretek s a kik engemet szeretnek. Soktól a balál, soktól a küzdelem és a csalódás szakítottak el. Vajha újra együtt lehetnék velük! Tán a családi tűzhely melegénél édelegve, a nagyra-vágyás tova szállna szívemből. Talán a nyugodt, fájdalomtalan élet megsemmisítené bennem a lobogó szenvedélyeket s az otthon idylli zavartalansága feledtetné velem a küzdelem vészeit.

Hasztalan minden!

Ide vagyok kárhóztatva a harcok viharába, vágygyal, szenvedélylyel. Lelkem Promethensként a jövő gondolatához van ránczolja s hasztalan vergődik, onnan nem tud szabadulni. És a keserűség és a csalódás mint vérszemű ölyvek jönnek időnként, hogy lelkembe vájják éles körmeiket. A fájdalom sajnos, de hallgatok.

Végtelenül messze a cél, melyet el-

érni akarok. Ezer akadály és ezer csalódás várnak még reám, a mig azt a felém csillogó távoli fényt elérhetem. Hány szomorú éjszakát virasztok át addig munkaasztalom mellett? Hány bánatos sóhaj tör ki még keblemből addig szerettem után? S ha hosszú küzdelem után végre valósulva látom czéloamat, ha a dicsőséget, melynek koszorujára lelkem áhitozott, végre enyémnek mondhatom, vajjon boldok leszek-e akkor? — Ki tudná megmondani?

És én mégis küzdök.

Hamvadjon el bár szívem a lelkese-dés lángjában, fölemelő lesz mindenkor a tudat, hogy eszményért küzdöttem. És a mig a mindennapi élet egyhangus ga közepette milliók élvezik a jólét örömeit, nekem a csalódás árán szerzett tapasztalás nyújt majd enyhületet.

H. Gyula.

Szegény vagyok . . .

Szegény vagyok . . . Az élet gondja
Mégfárasztotta lelkemet,
Elborította sötét árnynyal,
Hogy többé büszke könnyű szárnynyal
Már röpdülnie sem lehet!
De néha mégis — szent öledre
Ugy vágyom, természet anyám!
S hozzád megyek pihenni titkon,
Ábrándos, csöndes éjszakán.

És nem zavar meg semmi, semmi . . .
Lelkembe béke, nyugalom . . .
Ah, olyan édesen borul rá,
Oly nagy titokban, mintha tudná,
Hogy nem sokáig ringatom.
S kibékülök — mindent feledve,
Mi szívemen sebet hagyott —
Tekintetem ott csüng a mennyen,
S azt álmodom: boldog vagyok!

Az ég sötét még, mint a bánat
Perczén szülemő gondolat . . .
Tán, mert napját hiába várja,
Merengő szép szemét lezárta
Kimondataatlan gyász miatt? . . .
Vagy csak ragyogó álmatól
Nem látom fényes csillagát?
S álman ragyogja be helyette
A véghetetlen éjszakát? . . .

Oh, gyulj ki, öröklángu csillag!
En versenyezhetek veled:
A fény, mit álom szórt szemembe
Már szertebomlott rendre, rendre . . .
Tünő sugár volt! képzelet!
Oh, gyulj ki, örök lángu csillag,
Hogy szálljon erre sugarad!
E kis sugárnak játszi fénye
Tán inkább lelkemem marad!

Ha egykor majd aludni térek
És elborul fáradt szemem,
Halkan suhanó szárnyra kapva
Lelkem a sugarhoz tapadva
E csillagon majd elpihen
És nyugalomban ringatózik
A súlyos földi harc után;
S a boldogság, mely addig álom,
Majd az se lesz álom csupán!

Mit? . . . Nyugalom? . . . Oh! el nem éri
Lelkem csöndes világodat!
De áttörve a siri árnyon
Majd örült csattogásu szárnyon
Egy üstökös hátára kap;
És lángoló, örök tűzével,
Mit a halál sem olthatott,
Kering, kering s nem engedi
Ott fenn kihűlni a napot! . . .

Szabó Jenő

Prolog.

Fel a fővel, szív dobogj fel!
Jövőbe nézz te képzelem,
A pálmát csak az viszi el,
Ki sikra száll — itt merni kell.

Megállítani futó időt,
S nyüzsgő népek nagy tengerét;
Szembeszállni villámokkal,
Miket szór a haragvó ég;

Elérhetlen álmokéért
Felesküdni a nyomorra,
Mégküzdeni s el nem bukni
Fél uton az utca-porba.

S bár a miért sikra szálltál,
Hogy győztes lesz, nincsen remény,
Szentül hiszed: ideálért
Küzdeni így az is erény.

Küzdeni! — te bohó, balga,
Ugy gondolod ez az üdvöd;
Lesz módodban mig magad e
Sivár léten végig küzdöd.

És akkor majd lehül véred;
Győzelmi jel s pálma-ágra
A küzdő szív, megtört lélek
Nem szomjazik — nincsen vágya. . .

— Legyen; de a megtört lélek
Csalódásának regéi,
Oly meghatók, olyan szépek,
Érdemes ezért is élni.

Mit bánom én, éltem delén,
Az ösvény tövis közt vezet;
Nem csüggedek, reményem él,
Hogy véget ér e rengeteg!

Addig is fel, — a jövőért! . . .
Szárnyára kap majd játszi hír,
Küzdeni egy álmokéért,
Mig elföd a hallgatag sir. . .

„Senki” dalaiból.

Képtalány.

SZÁMREJTVÉNY.

HORVÁTH FERENCZTÖL.

- 3, 37, 28, 54, 29, 36. Királyság Európában.
41, 6, 14, 27. Csinos női nev.
12, 45, 39, 8, 30, 31. 22. Hires boráról nevezetes he-
44, 47. ség.
7, 25, 50, 20, 1, 43. Időhatározó.
32, 48, 35, 46. A kort jelentő melléknev.
2, 38, 34, 40. Sok van Magyarországon
19, 43, 4, 18, 49. Mezőváros Békésmegyében.
11, 51, 24, 21. A sakk játékban fordul elő.
26, 13, 5, 52, 16. Görög betű.
15, 53, 33, 42. A fizikán alapul.
23, 10, 17, 9. A szárnyas állatok disze.
1-54. Pálmai költeményének első két sora.

A mult számban közölt talányok megfejtése:

A képtalány:

Csont, a kőbor színész.

A számrejtvény:

Minden, mi eltünő, csupán hasonlat,
Az el nem érhető itt—létbe olvad;
Mit le nem írhaték itt téve vagyon,
Az örök nőiség magasha von.